

คำนำ

ในบรรดาพืชพื้นบ้านหรือผักพื้นบ้านในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนพบว่ามีหลากหลายชนิดที่นำมาใช้เป็นอาหารและสมุนไพรรักษาโรค โดยนิยมนำส่วนต่างๆนำมาปรุงเป็นอาหาร ผักพื้นบ้านเหล่านี้ส่วนใหญ่มักเก็บมาจากป่าและสามารถเจริญเติบโตได้เองตามธรรมชาติในแต่ละฤดูกาล ผักพื้นบ้านหลายชนิดนอกจากมีคุณค่าทางอาหารแล้วยังมีคุณสมบัติในการเป็นสมุนไพรรักษาโรคอีกด้วย ซึ่งคุณค่าในการรักษาโรคนี้นี้ถูกใช้โดยภูมิปัญญาของชาวบ้านมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ผักพื้นบ้านเหล่านี้ปัจจุบันมีการลดปริมาณลงด้วยสาเหตุต่างๆ บางชนิดเริ่มหาได้ยากและบางชนิดมีแนวโน้มที่อาจสูญพันธุ์ได้ในอนาคต ดังนั้นการศึกษาวิจัยผักพื้นบ้านควรได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังรวมทั้งควรอนุรักษ์ให้คงอยู่ในสังคมไทยตลอดไป ปัจจุบันมีผักพื้นบ้านหลายชนิดที่มีรายงานด้านการรักษาโรคต่างๆ และสิ่งที่น่าสนใจคือผักพื้นบ้านไทยหลายชนิดมีความสามารถในการยับยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็งในร่างกายได้ สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ได้นำผักพื้นบ้านมาศึกษาเพียง ๓ ชนิดได้แก่ ผักกูด หรือที่เรียกกันว่า ผักกูด (*Diplazium esculentum* (Retz.) Swartz.) Spring) พ้อคำดีเมีย (*Selaginella argentea* (Wall ex. Hook & Grew) และมะกอกป่า โดยทั้งผักกูด พ้อคำดีเมีย และมะกอกป่า ที่ได้รับความนิยมน้อยแพร่หลายด้วยมีรสชาติดี มีคุณค่าทางอาหารและยารักษาโรค โดยมีรายงานว่าผักทั้งสามชนิดมีศักยภาพในการต้านสารอนุมูลอิสระอยู่ในระดับสูง ทำให้มีโอกาสมันจะมีความสามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็งได้ ด้วยคุณค่าเหล่านี้จึงทำให้ผักพื้นบ้านทั้งสามชนิดนี้มีความน่าสนใจและมีแนวโน้มว่าเป็นพืชที่มีอนาคตที่ดีในทางเศรษฐกิจ ดังนั้นผักกูด พ้อคำดีเมียและ มะกอกป่าจึงเป็นพืชทางเลือกในการทดสอบความสามารถในการยับยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็ง ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าและความสำคัญของผักพื้นบ้านให้มากขึ้น แต่ด้วยผักกูด พ้อคำดีเมีย และมะกอกป่าที่พบในพื้นที่ภาคเหนือยังไม่ได้มีรายงานการศึกษาทางด้านความหลากหลายทางสายพันธุ์มาก่อน ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงต้องทำการสำรวจ เก็บรวบรวมตัวอย่างจากแหล่งต่างๆ เพื่อเก็บข้อมูลทางสัณฐานวิทยา การกระจายพันธุ์ นิเวศวิทยา และวิเคราะห์ความหลากหลายทางพันธุกรรมด้วยลายพิมพ์ดีเอ็นเอ รวมทั้งวิเคราะห์คุณค่าทางอาหาร และนำสารสกัดจากผักกูด พ้อคำดีเมียและมะกอกป่าไปทดสอบคุณสมบัติทางชีวเคมีด้านความสามารถในการยับยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็ง เพื่อเพิ่มคุณค่าในการพัฒนางานด้านพืชสมุนไพรไทยต่อไป

คณะนักวิจัย

ธันวาคม ๒๕๕๔